

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» щодо врегулювання питання розрахунку робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту.

Включення працівників, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, до середньооблікової чисельності штатних працівників має важливе правове, соціальне та економічне значення. Це питання набуває особливої актуальності в умовах збройної агресії проти України, коли тисячі громадян тимчасово залишають робочі місця для захисту держави.

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (далі - Закон) встановлює норматив працевлаштування осіб з інвалідністю для підприємств, установ та організацій - не менш як 4% від середньооблікової чисельності штатних працівників. Якщо до цієї чисельності не враховуються мобілізовані працівники, роботодавці штучно опиняються в ситуації, коли їхня фактична чисельність зменшується, а норматив працевлаштування осіб з інвалідністю автоматично зростає. Це створює штучний фінансовий тиск на підприємства та дискримінує як роботодавців, так і осіб, які перебувають на службі, адже їхній трудовий статус фактично знецінюється.

Внесення прямої норми до Закону дозволить уникнути правової невизначеності та запобігти неоднаковому застосуванню норм на практиці. Суди, контролюючі органи та роботодавці повинні керуватись чіткими законодавчими положеннями, а не судовими прецедентами, які хоч і мають орієнтовну силу, однак не замінюють собою закон. Крім того, наявність чіткої законодавчої норми забезпечить однаковий підхід до всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності чи підпорядкування.

Законодавче закріплення цієї норми також сприятиме реалізації принципу неперервності трудових прав, що є важливим як для самих мобілізованих осіб, так і для роботодавців. Це демонструє, що держава визнає та підтримує працівників, які тимчасово не виконують трудові обов'язки не з власної ініціативи, а у зв'язку з виконанням обов'язку захищати Батьківщину. Включення таких осіб до чисельності працівників у межах розрахунку нормативів працевлаштування дозволяє роботодавцям не зазнавати санкцій через об'єктивне скорочення персоналу.

Крім того, це підвищує мотивованість роботодавців зберігати робочі місця за мобілізованими працівниками. Якщо ж таких працівників не враховувати, це створює економічні стимули для їхнього формального звільнення з метою оптимізації чисельності, що суперечить як трудовому, так і соціальному законодавству.

На додачу, такий підхід зміцнює соціальну відповідальність бізнесу. Бізнес не має бути покараним за виконання свого громадянського обов'язку - підтримки працівників, які мобілізовані. Навпаки, внесення відповідної норми до Закону про захищеність осіб з інвалідністю може стати етичним і правовим стандартом, який сприяє кращій інтеграції трудового права та права соціального захисту.

Особливої ваги це питання набуває у контексті державної політики з питань підтримки людей з інвалідністю. Оскільки саме ці особи часто є вразливою категорією на ринку праці, точний розрахунок нормативів для їхнього працевлаштування повинен базуватися на реальних даних, а не спотвореній статистиці. В іншому разі - державна політика інклюзії наражається на ризик формальності або навіть провалу.

Зрештою, внесення відповідної норми не потребує великих фінансових чи адміністративних ресурсів, однак має суттєвий ефект у сфері прав людини, захисту учасників бойових дій та сприяння роботодавцям. Така зміна також забезпечить системну відповідність між трудовим та соціальним законодавством.

Отже, чітке передбачення в Законі України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» того, що працівники, мобілізовані на військову службу, враховуються при розрахунку середньооблікової чисельності штатних працівників, є необхідним, обґрунтованим та справедливим кроком, що відповідає національним інтересам у сфері соціального захисту.

2. Мета та завдання прийняття законопроекту.

Метою та завданням законопроекту є закріплення норми щодо врахування працівників, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, до розрахунку середньооблікової чисельності штатних працівників при розрахунку робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю.

3. Загальна характеристика й основні положення законопроекту.

Пропонується доповнити статтю 19 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» положеннями щодо врахування працівників, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, до розрахунку середньооблікової чисельності штатних працівників при розрахунку робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю..

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання.

У зазначеній сфері правового регулювання діє Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».

5. Фінансово-економічне обґрунтування.

Реалізація законопроекту не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акту.

Прийняття законопроекту забезпечить підтримку роботодавців, мобілізованих осіб та осіб з інвалідністю.

Народний депутат України

Валерій ГНАТЕНКО

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Гнатенко Валерій Сергійович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000D60C3100E409DC00
Дійсний до: 28.11.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
260д9/І-2026/58928 від 19.03.2026

2177981

